

stranicama Državnog arhiva u Pazinu (<https://www.dapa.hr/najstarija-biljeznicka-knjiga-istre-2018/>), čime pokazuju da zaista idu ukorak s vremenom i modernim tekovinama.

Prije središnjeg dijela knjige nalazi se uvodna studija pod naslovom *Uvodnik – sadržajne i diplomatske osobine izvora* (9-15) iz pera priređivača, u kojoj se, kako i sam naslov govori, daju crtice iz sadržaja dokumenata, osobitosti notarijata u Poreču, porijeklu i aktivnostima samog notara te diplomatske analize. Naglašava se, kao što je poznato istraživačima srednjovjekovne povijesti, da je za razdoblje srednjeg vijeka ostao sačuvan samo malen broj bilježničkog gradiva u Istri. Bilježnička knjiga porečkih notara vrlo je obimna, stoga je ovdje donosi njezin prvi dio, odnosno privatno-pravne isprave prve polovice 15. stoljeća, a koje se čuvaju u Državnom arhivu u Pazinu pod signaturom HR-DAPA-8. Riječ je o 177 obostrano ispisanih folija na papiru, no niti na jednom od tih dokumenata nije bio utisnut vodeni znak. Građa je pisana kurzivnom goticom, na latinskom jeziku, uz poneke isprave napisane Venetom iz pera Antuna de Teodorisa, te je ortografija srednjovjekovna (npr. piše *vxor* umjesto *uxor*). Priređivač je uspio identificirati da je deset isprava na početku knjige zapisao bilježnik Henrik de Artizanibus, te rekonstruirati neke isprave koje su bile necjelovite, ili krivo uvezane u samom kodeksu. Potrebno je isto tako naglasiti da ovdje objavljena građa ne sadrži oporuke, one će naime biti objavljene u drugom svesku podserije, a njih je zapisao drugi spomenuti notar, Antun de Teodoris. Prema tome, čini se da je djelovao u Poreču u razdoblju od nekih pedesetak godina.

Glavni je dio knjige dakako prijepis bilježničke knjige porečkih notara Henrika de Artizanibusa i Antuna de Teodorisa koji su djelovali u Poreču od 1433. do 1449. godine. Riječ je građi datiranoj u razdoblju od 22. studenoga 1433. do 16. prosinca 1448., koja je podijeljena u 145 isprava. Kako je već navedeno, priređivač je uspio identificirati da je prvih deset dokumenata napisao Henrik de Artizanibus, dok ostatak potpisuje Antun de Teodoris. Dokumenti su privatno-pravne naravi zbog čega nude vrlo širok spektar mogućnosti istraživanja političke, društvene, ekonomske povijesti Poreča prve polovice 15. stoljeća.

Registri porečkih bilježnika Henrika de Artizanibus (1433.-1434.) i Antuna de Teodoris (1435.-1449.), koje je priredio Zoran Ladić, vrlo su vrijedan doprinos hrvatskoj historiografiji. Kako sam u prikazu bilježničke knjige Bartolomeja Gervazija navela da se “nadam da se daljnje kritičko pripremanje ostalih istarskih bilježnika neće spuštati ispod standarda kojeg je ovo djelo postavilo”, mogu ustvrditi da je povjerenje bilo potpuno opravdano. Djelo je priređeno prema egdotičkim načelima, a svi mi koji radimo na objavljivanju izvora razumijemo koliko je mukotrpan i minuciozan posao priređivanje originalne građe, na čemu priređivaču zasigurno treba čestitati. Na kraju, naglasila bih ponovno da se nadam da sada drugi svezak Porečkih bilježnika neće dugo čekati svijetlo dana, no poznavajući priređivača, sigurna sam da će vjera u njega biti potpuno opravdana i u ovom slučaju.

Suzana Miljan

Juraj de Dominicis (1469.-1470.). Giorgio de Dominicis (1469-1470), prir. Ante Birin, Šibenski bilježnici. Notai di Sibenico, Biblioteka Hrvatska povjesnica. Građa IV/17, Zagreb 2018., 414 str.

Ante Birin priredio je još jedno izdanje u seriji Šibenski bilježnici. Notai di Sibenico, naslovljeno *Juraj de Dominicis (1469.-1470.). Giorgio de Dominicis (1469-1470)*. Riječ je o

zajedničkom izdanju Hrvatskog instituta za povijest, Državnog arhiva u Zadru i Državnog arhiva u Šibeniku. Riječ je o kritičkom izdanju izvora, napravljenom vrlo stručno, a potpuni hrvatski tekst studije preveden je i na talijanski jezik, što je učinio Guido Villa. Originali dokumenata čuvaju se u fondu Bilježnici Šibenika u Državnom arhivu u Zadru. Potrebno je naglasiti da je djelo priređeno u sklopu programa projekta Hrvatske zaklade za znanost naslovljenog "Gradovi hrvatskog srednjovjekovlja: Urbane elite i urbani prostor" (HRZZ-IP-2014-09-7235).

Nakon predgovora slijedi uvodna studija jednostavno naslovljena *Uvod / Introduzione* (8-41). Unatoč povećanom interesu istraživača za izdavanje srednjovjekovne notarske građe, slučaj Šibenika, kako priređivač napominje, još uvijek nije dostatno u fokusu istraživanja. Ante Birin objašnjava kako se dosad o samom notararu, Jurju de Dominicisu, nisu mogli pronaći nikakvi podaci, i to ne samo o porijeklu, već i imenu oca. Sami dokumenti su nastali u razdoblju od 2. listopada 1469. do 19. prosinca 1470. Priređivač potom daje diplomatsku obradu dokumenata, unutarnju strukturu isprava, objašnjava problematiku datacije, kontrolnih elemenata, itd. Zanimljivo je za istaknuti da su u ovoj građi najbrojnije kupoprodajne isprave, zadužnice te isprave o pravnom zastupanju. Predstavljeni dokumenti otkrivaju privatne poslove pripadnika svih slojeva kasnosrednjovjekovnog društva te su sigurno dobra osnova za daljnja istraživanja raznih aspekata društvene, ekonomske i političke povijesti kasnosrednjovjekovnog Šibenika. Za efektivno korištenje objavljenog izdanja, uvodu su nadodani i *Znakovi i kratice / Segni e abbreviazioni* (40-41). *Popis isprava / Elenco dei documenti* (42-49) prethodi samom korpusu dokumenata.

Glavni dio knjige čine *Isprave / Documenti* (50-371). Riječ je o 266 isprava koje je sastavio Juraj de Dominicis u razdoblju od 2. listopada 1469. do 19. prosinca 1470. Kako je već navedeno prethodno, riječ je o relativno kratkom razdoblju, no notar je zapisao brojne isprave koje ocrtavaju živahnu svakodnevnicu grada u kasnom srednjem vijeku. Znanstveni aparat uključuje kazala: *Index locorum* (372-377), *Index nominum personarum* (378-403) te *Index rerum* (404-414).

Druga knjiga izvora šibenskih notara Ante Birina dolazi samo dvije godine nakon prethodne, a i *Bonmatej iz Verone (1449.-1451.)* i *Juraj de Dominicis (1469.-1470.)*, izrazito su korisni izvori za istraživanje prostora kasnosrednjovjekovne šibenske komune. Priređivač je u zadnjih nekoliko godina pokazao veliki interes i trud oko objave bilježničkih spisa Šibenika, na čemu mu zasigurno treba čestitati, te čijim se trudom i ustanovila serija Šibenski bilježnici koju izdaje Hrvatski institut za povijest. Time je dan velik doprinos drugim serijama izvora, poput *Monumenta spectantia* ili izdanja Državnog arhiva u Zadru, a koje se baziraju na objavi građe zadarskih ili splitskih bilježnika. U svakom slučaju, riječ je u uzornom djelu, koje će naći svoju publiku unutar znanstvene zajednice, posebice među istraživačima kasnosrednjovjekovne Istočne obale Jadrana.

Goran Budeč